

САДРЖАЈ

ПРЕДГОВОР

Љубодраї П. Ристић: Гргур Јакшић: Историчар, дипломата,
професор, полемичар... VII

ЕВРОПА И ВАСКРС СРБИЈЕ (1804–1834)

Чинџаоцима 3

УВОД 5

Поглед на историју Срба од њихова досељења на Балканско полуострво. Стеван Немања и оснивање прве српске државе (1170). Цар Душан Силни и Српска царевина (1345). Одвајање Српске цркве и стварање Пећког патријархата (1346). Распадање царства. Навала Турака и пораз на Марици (1371). Кнез Лазар Грбљановић. Проглас Босне за Српску Краљевину. Битка на Косову (1389). Пропадање српских држава (1459–1498).

Турска управа у српским земљама. Политичка управа. Муслиманско право и покорене земље. Раздавање земље спахијама. Прелазак Срба у Босни и Херцеговини у муслиманску веру. Терети српских сељака у XVIII веку. Разузданост јаничара и оснивање читлука.

Последице турске управе. Хајдуци и ускоци. Сеоба Срба у Угарску (1690). Деспот Ђорђе Бранковић. Повластице Срба у Угарској (1690). Петар Велики и Црногорци. Пожаревачки уговор и аустријска управа у Србији (1718–1739). Аустро-турски рат и нова сеоба Срба у Угарску (1737). Повратак Србије под турску власт, (1739). Укидање Пећког патријархата (1764).

Нове повластице Срба у Угарској. Аустро-руски договор од 1781. Србија у аустро-руском плану за поделу Турске. Нови ратови руско-турски и аустро-турски. Побуна Срба у Турској. Кочина крајина (1788). Српски добровољачки одред (фрајкор). Смрт Јосифа II и реакција Европе против руско-аустројске политике. Политика Пруске и Рајхенбашка декларација (1790). Аустро-турско примирје. Незадовољство Срба у Турској према Аустрији. Архимандрит Стеван Јовановић и план аутономије за Србију по угледу на Влашку и Молдавију. Свиштовски уговор (4. августа 1791).

ГЛАВА ПРВА

I 17

Срби у Београдском пашалуку и Свиштовски уговор. Војне реформе у Турској и реакција против јаничара. Аустрија и српски официри. Изјава поручника Алексе Ненадовића (1791). Управа Ебу Бекир-паше у Београдском пашалуку. Ферман од 1793. Осман Пазван Оглу из Видина. Шашит-паша и повратак јаничара (1795). Наименовање Хаџи Мустафе Сеники за везира Београдског пашалука (1795).

II 22

Хаџи Мустафа паша и јаничари. Хаџи Мустафа и Пазван Оглу. Неуспех турске владе против Пазван Оглуа (1798). Убиство кнеза Ранка Лазаревића и вешање јаничара његових убица. Установљење српских трупа у Београдском пашалуку. Пад Београда у руке видинских јаничара; победа српских трупа над њима. Нов напад видинских јаничара; освојење вароши и града београдског и убиство Хаџи Мустафе (1801).

III 27

Влада дахија. Јаничари плаве пашалук. Режим тираније и опште незадовољство становништва. Срби и Турци спремају устанак на дахије. Неуспех једног устанка против Турака у Пожаревцу (1802). Писмо кнеза Алексе Ненадовића аустројском мајору Митесеру. План за покољ свих виђенијих Срба у Београдском пашалуку (1803).

ГЛАВА ДРУГА

- I 30
 Погубљење кнезова Алексе Ненадовића и Илије Бирчанина (4. фебруара 1804). Карађорђе Петровић. Почетак устанка у Шумадији. Скуп у Орашцу и избор Карађорђа за вођу. Узалудни покушаји дахија да угуше устанак. Освојење Рудника (18. марта 1804).
- II 34
 Устанак у западном делу пашалука. Мисија проте Ненадовића у Земуну. Дели Ахмет. Заузеће Ваљева (18. марта 1804). Писмо проте Ненадовића митрополиту Стратимировићу и Генејну и њихови одговори. Бој код Чокешине и заузеће Шапца (30. априла).
- III 40
 Први састанак Карађорђа с протом Ненадовићем. Посредовање Аустрије за повраћај мира. Неуспех Земунске конференције (18. маја 1804). Српски услови султану. Главни стан устаника у Топчидеру, код Београда (21. маја 1804).
- IV 44
 Устанак у источном делу пашалука. Миленко Стојковић и Петар Добрњац. Опсада и предаја Пожаревца (крај маја 1804). Поравнање са смедеревским Турцима. Први зајам устаника у Земуну. Досељавање српских официра из Аустрије. Капетан Чардаклија. Одлука да се пошаље депутација цару Александру. Порука Ебу Бекир-паше, босанског везира. Обустава непријатељства (јуна 1804).

ГЛАВА ТРЕЋА

- I 47
 Држање Турске владе према српском устанку. Долазак Ебу Бекир-паше ради повраћаја реда у Београдском пашалуку. Бекство дахија и њихово погубљење у Адакалеу (6. августа 1804). Улазак Ебу Бекир-паше у београдски град. Жеље устаника. Питање о јемству Аустрије.
- II 49
 Одлазак српске депутације у Петроград. (13. септембра 1804). Избор Тодора Филиповића, професора универзитета у Харкову, за секре-

тара депутације. Долазак у Петроград (7. новембра 1804). Поглед на источну политику Русије од Јашког уговора (1792–1804). Аустрија и српски устанак. Аудијенција депутата код кнеза Чарториског. Савет руске владе Србима. Повратак депутата (26. децембра 1804).

III 58

Ебу Бекир-паша заробљеник Гушанац Алије. Откуп који су устаници платили Гушанцу за ослобођење паше. Неуспех мисије Ебу Бекир-паше и његов повратак у Босну (новембра 1804).

ГЛАВА ЧЕТВРТА

I 61

Повратак депутације из Петрограда (7. јануара 1805). Скупштина српских старешина у Пећанима (априла 1805). Посредовање влашког и молдавског кнеза. Одашиљање српске депутације у Цариград.

II 64

Мере турске владе за сузбијање српског устанка. Аудијенција српских депутата код министра унутрашњих дела (13. јуна 1805). Тајни односи између депутата и руског посланства у Цариграду. Заузимање руског посланика у корист Срба. Неповерење турске владе према Русији. Наименовање Хафиз-паше из Ниша за везира Београдског пашалука. Незадовољство руске владе. Неуспех корака које је предузео Италински. Савет Србима да се одупру Хафиз-паши. Повратак депутата Живковића у Србију. Бекство друга два депутата из Цариграда (августа 1805).

III 70

Ширење устанка, заузеће Карановца (јула 1805), предаја ужичког града (августа 1805). Борба против султана: пораз Хафиз-паше код Иванковца (18. августа). Уређење српске управе. Установа Савета. Заузеће Смедерева. Велике турске припреме против Србије. Молба устаника султану, цару Францу и цару Александру (новембра 1805). Повратак српских депутата из Цариграда. Одашиљање нове молбе султану (јануара 1806).

IV 77

Српска депутација у Бечу (фебруар 1806). Положај Аустрије после Пожунског уговора. Молба турске владе Аустрији за посредовање. Мишље-

ње грофа Стадиона. Пријем српских депутата код барона Валенбурга. Повратак депутације из Беча. Кораца Аустрије у Цариграду (март 1806).

ГЛАВА ПЕТА

I 81

Објава „светог рата“ Србима. Припреме Турака. Нове руске представке у корист Срба. Руска нота, од 31. марта 1805. Посредовање Аустрије код султана. Неуспех руско-аустријског заузимања. Покушај турске владе да осујети посредовање Француске (маја 1806).

II 87

Ново проширење устанка ван Београдског пашалука. Устаници у опасности од више турских армија. Њихове молбе за помоћ са стране. Српска победа код Чучуга (15. априла 1806). Карађорђе и Владика Петар I. Наступање босанске војске преко Дрине. Долазак једног изасланика руског генерала Михелсона у српски логор (јула 1806). Преговори проте Ненадовића с турским пашама. Наступање руменлијске војске ка Делиграду. Опасан положај устаника. Мисија Петра Ичка у Цариграду (јула 1806). Турски порази на Мишару и на Делиграду (августа 1806).

III 95

Ичков долазак у Цариград (августа 1806). Француска политика према Турској после Амијенског уговора. Наполеон против Александра. Талеранова нота Мухиб-ефендији (25. јуна 1806). Наименовање генерала Себастијанија за француског амбасадора у Цариграду. Разговор Себастијанија са кнезом Ипсилантијем у Букурешту (јула 1806). Борба између Француске и Русије у Цариграду. Ичко и Италински. Утисак српских победа. Забуна турске владе. Задовољење српских жеља. Наименовање Хасан-бега за мохазила у Београду (септембра 1806).

ГЛАВА ШЕСТА

I 104

Долазак Ичка и Хасан-бега у Смедерево. Уступци турске владе. Покушај Срба да истерају турске трупе из Београда и Шапца. Скупштина старешина у Смедереву. Адреса захвалности султану (новембар

1806). Ичково повратак у Цариград. Пад Београда у руке устаника (12. децембра 1806). Предаја београдског града (27. децембра 1806).
Предаја шабачког града (7. фебруара 1807).

II 108

Продужене борбе између француског и руског утицаја у Цариграду. Прекид односа између Турске и Русије и објава рата (децембра 1806). Српско-турска конвенција, од 25. јануара 1807.

III 111

Односи између Руса и српских устаника, крајем 1806. Манифест генерала Михелсона Србима (јануар 1807). Сеча београдског паше и његове пратње. Сеча Турака у Београду и у Ћуприји. Скупштина старешина устаника. Одлука о савезу с Русима и одбачај српско-турске конвенције (март 1807).

ГЛАВА СЕДМА

I 117

Одлазак српске депутације генералу Михелсону (мај 1807). Сједињење српских и руских трупа (17. јуна 1807). Турски пораз на Малајници (1. јула 1807). Опсада Неготина.

II 119

Руски планови против Наполеона. Мисија пуковника Паулучија (јули 1807). Руско-српска конвенција, од 10. јула 1807.

III 124

Револуција у Цариграду. Збацивање Селима III и долазак на престо Мустафе IV (март 1807). Тилзитски уговор (7. јула 1807). Обустава борбе између Руса и Турака. Посредовање Француске за закључење примирја.

ГЛАВА ОСМА

I 127

Долазак првог руског представника у Београд (август 1807).

II 131

Преговори између Руса и Турака у Слобозеји. Турци не пристају да Срби буду обухваћени примирјем. Примирје од 24. августа 1807. Незадовољство међу Србима. Србија у опасности од Турака са стране Ниша. Писмо Родофиникина Куршид-паши. Српски успех на Дрини. Цар Александар поништава ратификацију примирја. Наименовање кнеза Прозоровског за главног команданта руске дунавске војске. Његови преговори с великим везиром и генералом Себастијанијем. Турска влада се обавезује да ће Србе оставити на миру до закључка уговора о миру с Русијом.

III 139

Нов покушај турске владе да се непосредно споразуме са Србима и да их одвоји од Руса. Мисија митрополита Аксентија у Београду (новембар 1807). Посредовање цариградског патријарха код српских старешина. Карађорђево одговор патријарху.

ГЛАВА ДЕВЕТА

I 143

Интриге аустријских агената у Србији. Наименовање маршала Симбшена за команданта аустријске границе. Карађорђево писмо надвојводи Карлу. Састанак маршала Симбшена с Карађорђем (4. априла 1808). Политика руског представника у Београду. Писмо маршала Симбшена Карађорђу (4. маја 1808). Саопштење тога писма кнезу Прозоровском. Преговори између српских и аустријских делегата. Реакција против Аустрији у Србији. Писмо Карађорђа и српског Савета маршалу Симбшену. Обустављање преговора. Кнез Куракин тражи од грофа Стадиона да му објасни писмо маршала Симбшена Карађорђу. Прекид преговора између Срба и Аустријанаца (јули 1808).

II 151

Напори кнеза Прозоровског да сузбије аустријски утицај у Србији. Савет против Карађорђа. Држање Русије.

III 154

Преговори између кнеза Прозоровског и великог везира. Нов покушај турске владе да преговара непосредно са Србима. Мисија митрополи-

та Дионисија у Србији. Преговори у Голубињу (13. октобра). Посредовање Мула-паше из Видина. Неуспех преговора (децембар 1808).

ГЛАВА ДЕСЕТА

I 159

Неуспех преговора између Русије и Турске у Паризу (јануар 1808). План о подели Турске царевине између Француске и Русије (март 1808). Судбина намењена Србији. Ерфуртска конвенција (12. октобра 1808). Србија остаје Турска покрајина.

II 165

Непосредни преговори између Русије и Турске. Цар тражи за Србију аутономију под заштитом Русије. Руски представник у Београду. Уређење српске владе. Први пројекат Устава, од 10. августа 1807. Нови пројекат, од 14. новембра 1803. Стање Србије на крају 1808. Родофиникинови предлози за утврђење руског утицаја у Србији.

III 169

Непопуларност Родофоникина и Грка уопште у Србији. Интриге аустријских агената против руског утицаја у Србији. Подозрење на руског представника да је слао лажне извештаје својој влади. Неповерење српских старешина према Родофиникину. Одашиљање једне депутације цару. Нове интриге аустријских агената и државни удар, од 25. новембра 1808. Проглашење Карађорђа за наследног врховног старешину.

ГЛАВА ЈЕДНАЕСТА

I 172

Примедбе кнеза Прозоровског на пројекат Родофиников, од 24. новембра 1808. Царево мишљење. Српска депутација у Букурешту. Конференција кнеза Прозоровског и генерала Кутузова с Иваном Југовићем (јануар и фебруар 1809).

II 182

Енглеско-турски савез, од 5. јануара 1809. и Русија. Руски ултиматум Турској. Долазак турских пуномоћника и нове српске депутације

у Букурешт 1809. Изјава кнеза Прозоровског српским депутатима. Упутства руским пуномоћницима за преговоре с Турцима.

III 185

Нов покушај турске владе да преговара непосредно са Србима. Писмо Куршид-паше Карађорђу. Карађорђе одбија преговоре. Концентрација турских трупа на границама Србије. Прекид односа између Русије и Турске. Измена уверења о пријатељству између Карађорђа и кнеза Прозоровског.

ГЛАВА ДВАНАЕСТА

I 187

Обнова рата (априла 1809). Бој на Суводолу. Пад Новог Пазара (18. јуна 1809). Погибија Срба на Каменици (31. маја 1809). Карађорђево повлачење. Молба Русији за помоћ. Немар Кнеза Прозоровског. Опсада Делиграда. Општа мобилизација у Србији. Пад Делиграда у турске руке (15. августа 1809). Неслога између српских старешина. Улазак Турака у Јагодину и у Пожаревац (крај августа 1809). Одлазак К. Родофиникина у Панчево (18. августа 1809). Пад Исмаила у руске руке (17. септембра 1809). Повлачење Турака из Србије (октобра 1809).

II 192

Незадовољство против Руса. Карађорђе тражи заштиту Наполеона I (18. августа 1809). Мисија капетана Вучинића у Букурешту и у Бечу. Одговор француског амбасадора у Бечу Карађорђу (17. октобра 1809). Преговори између капетана Вучинића и пуковника Меријажа. Карађорђево писмо Наполеону, од 13. јануара 1810. Мисија капетана Вучинића у Љубљани и у Паризу (април–мај 1810).

III 199

Преговори између Срба и Аустријанаца. Карађорђе тражи од аустријског цара заштиту и помоћ и нуди му главне српске градове (28. августа 1809). Карађорђев састанак с маршалом Симбшеном (28. децембра 1809). Разлика између српских жеља и турских услова, који су били саопштени бечкој влади. Покушај преговора с Гушанац Алијом и Репец-агом. Карађорђе поново нуди београдски град Аустрији. Неуспех мисије Ивана Југовића у Бечу (април–мај 1810).

ГЛАВА ТРИНАЕСТА

I 210

Срби и Руси после Родофиникинова одласка из Београда. Петар Добрињац и Карађорђе. Нови командант дунавске војске, кнез Багратион обећава помоћ Србима и шаље новац Карађорђу (октобра 1809). Нове размирице између српских старешина; победа русофила. Скупштина у Хасан-пашиној Паланци (5. децембра 1809). Одашиљање депутације кнезу Багратиону. Скупштина не признаје Карађорђеове кораке код Француза и код Аустријанаца. Предузимање мера да се пошаљу руске трупе у Србију. Смена кнеза Багратиона.

II 215

Нови командант руске дунавске војске и ратни план његовог претходника. Његова одлука да не шаље руске трупе у Србију. Незадовољство у Београду. Мисија Милана Обреновића у Букурешту. Обећање руске команде да пошаље војничку помоћ Србима. Прелазак генерала Цуката у Србију (17. јуна 1810). Напад Куршид-паше на Делиград (21. јула 1810). Долазак генерала Орурка с руским појачањима. Пораз Турака код Јасике (7. септембра 1810). Нови пораз Турака код Варварина (18. септембра). Ослобођење Прахова и Брегова од Турака. Битка код Лознице. Русофили у Србији. План Младена Миловановића. Државни удар, од 20. јануара 1811. Нови Устав. Опозиција више старешина. Карађорђеове претње. Младен Миловановић, министар војни. Оставка Миленка Стојковића и Петра Добрињаца и њихово прогонство (19. фебруара 1811). Карађорђе и Милош Обреновић.

III 221

Наименовање генерала Кутузова за главног команданта руске дунавске војске. Његов ратни план и Срби (априла 1811). Пораз Турака код Рушчука (октобра 1811). Преговори између великог везира и генерала Кутузова. Наименовање руских и турских пуномоћника за преговоре о миру.

ГЛАВА ЧЕТРНАЕСТА

I 225

Општа европска политика према Турској од 1810. г. Стање духова у Аустрији; мемоар генерала Радецког и Метернихова мисија у Паризу

(јула 1810) Наполеон и српско питање. Већање у Бечу о евентуалном поседу Београда од стране аустријских трупа (август 1810). План о оснивању аустријског конзулата у Београду. Посредовање Аустрије између Турака и Срба. Карађорђево непристанак на отварање аустријског конзулата у Београду (септембар 1810). Смена маршала Симбшена. Неуспех аустријског посредовања у Цариграду (новембра 1810). Русија и Аустрија 1811. г. Цар Александар, у опасности, готов да жртвује Србију (фебруар 1811). Положај Русије уочи преговора о миру.

II 232

Преговори у Ђурђеву (крај октобра 1811). Српско питање. Борба Француске и Аустрије против Русије у Цариграду. Непристанак турских пуномоћника да потпишу протокол седница. Конвенција од 7. новембра. Преговори у Букурешту (јануар 1812). Закључење Букурешког уговора (16. маја 1812). Одредбе чл. VIII о Србији.

III 238

Наименовање адмирала Чичагова за команданта дунавске војске (мај 1812). Мисао о руско-турском савезу. Измена потврда Букурешког уговора. План о устанку Словена у Турској и о војничком походу у Далмацију и у Италију. План о походу против Цариграда. Рат између Француске и Русије. Смена адмирала Чичагова и повлачење руске војске с Дунава.

ГЛАВА ПЕТНАЕСТА

I 243

Одашиљање депутације руском цару (јануар 1812). Необавештеност Срба о Букурешком уговору. Писмо Куршид-паше Карађорђу. Упуства Адмирала Чичагова руском представнику у Београду. Мисија генерала Ивелића у Србији. Повлачење руских трупа из Србије. Скупштина у Враћевшници. Срби примају VIII члан Букурешког уговора (27. августа 1812).

II 250

Повратак Италинског у Цариград; расположење турске владе према Русији и према Србији. Рад француске амбасаде у Цариграду против Русије. Успеси аустријског посланика у Цариграду. Наименовање Куршид-паше за великог везира (11. септембра 1812). Прогонство Галиб-ефендије и погубљење браће Морузи. Турско-српски преговори

о VIII члану Букурешког уговора. Српска депутација у Цариграду (октобра 1812). Рад Италинског у корист Срба. Пренос преговора у Ниш. Пријем српских депутата код великог везира у Шумли.

III 258

Српске старешине и Мула-паша из Видина. Српски предлози турској влади, од 13. јануара 1813. Нова српска делегација у Нишу. Преговори са Челеби-ефендијом, комесаром турске владе.

ГЛАВА ШЕСНАЕСТА

I 263

Рад Италинског код турске владе у корист Срба. Реакција аустријске владе против руског утицаја у Србији. Протести турске владе против бављења руског представника у Србији (децембра 1812). Разговор између Реис-ефендије и тумача руског посланства, Фонтона о српским стварима. Турска одбија руско посредовање. Упутства Италинскога руском представнику у Србији.

II 273

Положај Србије у пролеће 1813. Смањење српских жеља. Карађорђе тражи од цара дозволу да се настани у Русији. Нова српска депутација у Софији. Непопустљивост Турака. Критичан положај Срба. Разговор између Недобе и Карађорђа. Карсли Али-паша, главни командант турске војске позива Србе да приме турске услове (3. јула 1813). Карађорђева прокламација народу 3. јула 1813).

III 277

Нови кораци Италинског код турске владе. Његов разговор са Реис-ефендијом (10. јуна). Нови протест турске владе против бављења руског представника у Србији. Нов разговор Италинског са Реис-ефендијом. Наредбе цара Александра, од 12. августа 1813.

ГЛАВА СЕДАМНАЕСТА

I 287

Праве намере турске владе према Србима. Турске припреме. Нова тактика. Напад на Србију са три стране. Српски план за одбрану. Карађорђева болест. Смрт Хајдук-Вељка и пад Неготина (крајем јула

1813). Турска босанска војска и повлачење Срба из Лознице. Карађорђево опорављење. Битка код Засавице. Наименовање Мехмед Бахрам-паше за команданта турске војске према Нишу (крајем августа 1813). Опсада Делиграда и поход турске војске на Ћуприју и на Пожаревац. Карађорђеви преговори с генералом Сигенталом (крајем септембра 1813.). Пад Пореча. Сједињење турских трупа из Видина и из Ниша на ушћу Мораве. Карађорђе тражи примирје од великог везира. Бекство српског становништва у Аустрију и у гору. Појаве Турака на левој обали Мораве. Прелазак Карађорђа, његове породице и неколико старешина у Земун (3. октобра 1813). Улазак Реџеп-аге, на челу турске војске, у Београд (7. октобра 1813). Одушевљење у Цариграду.

II 294

Српске избеглице и аустријске власти. Састанак избеглих српских старешина у манастиру Фенеку. Тежња аустријске владе да задржи српске старешине у Аустрији. Интернирање српских старешина. Незадовољство турских команданата према Аустрији. Турска влада тражи од Аустрије да јој изда српске избеглице. Султан и аустријски посланик у Цариграду. Удаљење српских старешина од границе (27. јануара 1814). Разговор кнеза Хоенцолерна с Карађорђем. Одлазак српских старешина у Русију (крајем априла 1814).

III 299

Изглед Србије у октобру 1813. Турска најезда у Србији. Наименовање Сулејман-паше Скопљака за везира Београдског пашалука. Умирење земље и потврда Милоша Обреновића за кнеза рудничке нахије. Пад последњих српских положаја на Делиграду и на Топољаку (новембар 1813). Повраћај турске управе у Србији. Нове глобе. Преметачине и узапћење оружја. Помор од куге. Српски одбор у Земуну. Молба српских старешина цару руском (крајем априла 1814).

ГЛАВА ОСАМНАЕСТА

I 307

Апел виђених Срба из Београдског пашалука српском одбору у Земуну (април 1814). Положај цара Александра. Путовање проте Ненадовића у Русију и у Беч. Хаџи-Проданова буна (новембар 1814). Савет грофа Стакелберга Србима. Повратак проте Ненадовића у Земун (децембар 1814).

II 312

Срби и Бечки конгрес. Прота Ненадовић као депутат српског народа у Бечу и његови односи са Давидовићем и Фрушићем, уредницима „Српских новина“. Српско питање и руске дипломате. Српске молбе руском, аустријском и енглеском двору. Кораци српског депутата код руских, аустријских, енглеских и пруских дипломата. Аудијенција српског депутата код цара Франца (17. фебруар 1815). Неповољне вести из Србије. Решење цара Александра да интервенише код сила у корист Срба (фебруар 1818).

III 322

Руска нота у корист хришћана у Турској (фебруар 1815). Неуспех руске интервенције. Рђаве вести из Србије. Други устанак (априла 1815). Нова аудијенција српског депутата код цара Франца (20. маја 1815). Његов одлазак за српску границу (јуна 1815).

ГЛАВА ДЕВЕТНАЕСТА

I 332

Милош Обреновић на челу Другог устанка (април 1815). Турски пораз код Палежа, Љубића, Пожаревца и Дубља (јуни–јули 1815). Повратак српских избеглица из Аустрије. Милошева политика: ослобођење пашалука од Сулејман-паше и рђавих Турака и благо поступање према осталим Турцима и изјава верности султану. Милошево писмо Куршид-паши (18. јуна 1815).

II 337

Помирљиво држање турске владе. Преговори између Милоша Обреновића и Куршид-паше, босанског везира (августа 1815). Кораци нишког владике код српских старешина у корист преговора са Марашли Али-пашом. Неуспех преговора између Милоша и Куршид-паше (20. августа 1815).

III 342

Преговори између српских старешина и Марашли Али-паше. Одлазак српске депутације у Цариград (крајем августа 1815). Молба цару Александру. Одговор турске владе. Опште незадовољство код Срба. Српска молба султану (од 8. октобра 1815). Наименовање Марашли

Али-паше за везира Београдског пашалука. Усмени договор између Милоша и Марашлије. Милош врховни кнез (новембра 1815).

ГЛАВА ДВАДЕСЕТА

I 350

Михаило Герман и његова мисија у Русији. Царев поклон Милошу. Герман Милошев агент у Букурешту. Опозиција старешина против Милоша. Смрт Петра Молера (маја 1816). Убиство владике Никшића. Милошеви напори да ферманом утврди суму данка. Одашиљање нове депутације у Цариград (септембра 1816). Подвале турске владе.

II 356

Ново незадовољство против Милоша. План српских избеглица у Русији. Завера кнеза Симе Марковића, Цукића и других старешина и њихово погубљење (марта 1817). Милошева молба цару да га заштити од српских избеглица у Русији. Политика Марашли Али-паше. Адреса захвалности, од 27. јула 1817. год.

III 359

Руска влада и српске избеглице у Русији. Хетерија и предлог о ослобођењу свих хришћана у Турској. Бекство Карађорђево, његов долазак у Србију и његова смрт (24. јули 1817).

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ ПРВА

I 365

Преговори између Русије и Турске о извршењу Букурешког уговора. Мишљење грофа Каподистрије. Цареве одлуке. Упутства барону Строганову, новом руском посланику у Цариграду (1816). Преговори барона Строганова с Реис-ефендијом о извршењу VIII члана Букурешког уговора.

II 372

Адреса захвалности султану и незадовољство Строганова. Милошева одбрана. Нерасположење Строганова према Милошу због Карађорђевог убиства. Нетачност података о односима између Срба и Турака у Милошевим и Германовим извештајима.

III 375

Нова нота барона Строганова турској влади, од 27. септембра 1817. Конференција барона Строганова с турским министрима о српском питању (11. и 18. децембра 1817). Нова конференција с протоколом, од 1. јануара 1818. Турци поричу Русији право интервенције у српском питању. Нова нота барона Строганова турској влади, од 12. јануара 1818. Одговор турске владе. Одлагање преговора о Србима.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ ДРУГА

I 388

Покушаји турске владе да од Милоша добије нову изјаву захвалности. Савети барона Строганова Милошу. Народна молба султану, од 4. јуна 1818. Преговори Милошеви с Марашли Али-пашом. Одашиљање нове српске депутације у Цариград (априла 1820). Нова народна молба султану, од 21. априла 1820. г.

II 393

Мишљење руске владе о наименовању Милоша Обреновића за наследног кнеза и о будућем уређењу Србије. Нацрт молбе коју Срби треба да поднесу султану, од 1. марта 1820. Упутства руске владе барону Строганову.

III 396

Преговори барона Строганова с турском владом (марта 1820). Самоволни рад српске депутације у Цариграду. Савет барона Строганова Милошу да од турске владе тражи само изашиљање једног комесара у Србију. Нацрт нове народне молбе коју је изradio барон Строганов. Његова упутства Милошу (јула 1820).

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ ТРЕЋА

I 405

Припреме за дочек царског комесара. Сплетке београдских Турака. Свечан пријем комесара. Завера против Милоша. Читање царског фермана у Београду и у Топчидеру. Срби одбијају ферман. Саопштење нове народне молбе царском комесару и београдском везиру. Сплетке и испади београдских и шабачких Турака. Одлазак царског комесара у Земун.

II	410
Незадовољство у Цариграду. Предаја српске молбе турској влади (30. септембра 1820). Мишљење барона Строганова о држању Срба према царском комесару и о садржини њихове молбе. Његови савети Милошу. Разговор између барона Строганова и кнеза Калимахија.	
III	414
Порука турске владе да се пошаље нова српска депутација у Цариград. Безуспешни покушај београдског везира да у нову депутацију уведе владике. Избор депутације. Садржина њених упутстава и пуномоћја. Питање о границама Србије. Себичност Милошева.	

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ ЧЕТВРТА

I	418
Незадовољство Реис-ефендије пуномоћјем депутације. Ново пуномоћје. Буна Т. Владимиреска. Почетак преговора између српских депутата и пуномоћника турске владе (1. марта 1821). Планови хе-териста. Сукоб између руског посланства и турске владе. Упад А. Ипсилантија у Молдавију. Сумња да Русија помаже грчки устанак. Изјава барона Строганова против устаника. Фанатизам турског становништва у Цариграду.	
II	425
Мере предузете у Србији поводом побуне у Влашкој. Узапћење писама које је кнез Ипсиланти био упутио Милошу. Буна Марка Абдуле и Стевана Добрџца. Милошева мера за умирење буне. Изјава верности султану.	
III	428
Покушај Л. Ипсилантија да добије помоћ. Неповољан одговор цара Александра. Отпуштање Ипсилантија из руске војске и забрана да се може вратити у Русију. Покољ. Грка у Цариграду (22. априла 1821). Ултимагум цара Александра. Прекид односа између Русије и Турске и одлазак барона Строганова из Цариграда (10. августа 1821).	

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ ПЕТА

I 431

Непријатељско држање београдских Турака према Милошу. Српске војне припреме. Смрт Марашли Али-паше (23. септембра 1821). Постављење Абдурахман-паше за београдског везира. Напори београдских Турака да га заваде са Милошем. Непријатељско држање новог везира према Милошу. Милошева молба цару. Препреденост турске владе. Одузимање српским депутатима пуномоћја за преговоре (октобра 1822). Образовање Милошево. Кретање хетериста око граница Србије. Мане Милошеве унутрашње политике: намети, кулуци, глобе чиновника. Ђакова буна (јануара 1825). Установа редовне војске у Србији (маја 1825)

II 442

Русија и Турска, од 1821. до 1825. г. Обнова дипломатских односа између Русије и Турске (јануара 1824). Тражења руског отправника послова у Цариграду да се српски депутати пусте на слободу и да се испуне жеље српског народа (јула 1825). Разговор између Минчакија и Реис-ефендије, од 13. октобра 1825. Турска влада не признаје Русији право да посредује у корист Срба и оставља српске депутате у притвору.

III 448

Нове сплетке хетериста у Србији. Чарапићева буна (априла 1826). Неуспех те буне. Писмо цара Николе Милошу Обреновићу.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ ШЕСТА

I 451

Смрт цара Александра (6. децембра 1825). Источна политика Николе I. Руски ултиматум Турској од 17. марта 1826. Српско питање. Руска нота великим силама, од 27. марта 1826. г.

II 454

Турска у почетку 1826. г. Преговори о српским стварима. Турска влада прима руске предлоге (23. априла 1826). Незгоде у преводу турског одговора. Закључење Акерманске конференције (7. октобра 1826). Потврда VIII члана Букурешког уговора о Србији. Оделити акт

о Србији. Усвајање српских захтева, од 1820. г. Срби добијају право на избор својих старешина. Питање о признању титуле наследног кнеза Милошу Обреновићу.

III 459

Одредбе Акерманске конвенције о Србији и скупштина од 16. јануара 1827. г. Одушевљење међу Србима и њихове изјаве захвалности Милошу, цару Николи и султану. Поновни избор Милоша за наследног кнеза Србије. Одашиљање нове српске депутације у Цариград (марта 1827). Српски депутати и руско посланство у Цариграду. Политика давања поклона. Аудијенција српских депутата код Реис-ефендије, од 3. маја 1827. г. Руска нота о Србима, од 19. јуна. Наименовање комесара турске владе, за преговоре са српским депутатима (октобра 1827). Протокол од 4. априла 1826. г. и грчко питање. Прекид односа између Русије и Турске. Одлазак руског посланика из Цариграда (децембра 1827). Српски депутати поново задржани као таоци.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ СЕДМА

I 469

Тежња турске владе да одржи Србе у покорности. Питање о обавезама (сенетима). Савети руске владе Милошу да Срби остану на миру. Одлуке српске скупштине од 1. јануара 1825. Држање Хусеин-паше. Неискреност турске владе. Обавезе Милошеве и народне. Предлози главног тумача турске владе.

II 473

Рат између Русије и Турске. Милошеве мере за одржање мира у Србији. Прикупљање босанских трупа на Дрини. Милошев протест. Буна у Сарајеву и растурање босанских трупа. Савети руске владе Србима да остану на миру. Милошеви предлози за уређење односа између турске владе и Срба.

III 478

Турска влада прима Лондонски уговор. Преговори о миру. Одредбе Једренског уговора (14. септембра 1829). Појачање руске заштите над Србијом.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ ОСМА

I 481

Мисија А. Петронијевића код Мустафа-паше. Мисија Ђорђа Протића и А. Петронијевића код маршала Дибиха. Преговори турске владе са српским депутатима у Цариграду и њен покушај да изигра одредбу уговора о повраћају одузетих нахија. Енергична интервенција грофа Орлова. Постављење турског комесара за одређење граница одузетих нахија.

II 485

Објава хатишерифа у Београду. Састанак Народне скупштине у Крагујевцу (3. фебруара 1830). Читање хатишерифа и Милошева посланица Скупштини. Оставка Милошева. Одлука Народне скупштине којом се Милошу и његовим наследницима даје титула кнеза. Захвалност султану и молба да Милоша потврди за наследног кнеза. Изјава захвалности руском цару. Заклетва скупштине на верност Милошу и заклетва Милошева народу.

III 487

Почетак исељавања Турака из Србије. Узбуна Турака против употребе звона у српским црквама. Милош и гроф Неселроде. Долазак комесара за границе у Србију. Неуспех изасланих комисија. Савети грофа Неселроде Милошу. Незадовољство Милошево. Дрска изјава руског комесара. Милошева жалба.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ ДЕВЕТА

I 491

Повратак руског посланика у Цариград. Мемоар Д. Давидовића о српском питању, од 11. фебруара 1830. Примедбе руског посланика. Покушаји турских министара да одуговлаче преговоре. Нацрт хатишерифа за Србију. Примедбе руске владе на Давидовићев мемоар. Одговор Рибопјеров. Милошеве примедбе на нацрт хатишерифа. Незадовољство руског посланика Милошевим држањем. Савети грофа Орлова и Бутењева Давидовићу. Покушај турске владе да изигра одредбу о одузетим нахијама.

П	502
Милошево држање. Одашиљање Марка Ђорђевића у Цариград. Милошева „декларација“ о нацрту хатишериџа. Одашиљање Цветка Рајовића и Аврама Петронијевића у Петроград. Њихова упутства.	

III	507
Примедбе руске владе на нацрт хатишериџа. Конференција од 27. јула 1830. Преговори у руском посланству (10. јула). Давидовићева белешка о границама. Турски нацрт хатишериџа за Србију. Одговор руског посланика. Конференција од 21. јула. Разговори између руског посланика и М. Ђорђевића. Посланикова порука Милошу.	

ГЛАВА ТРИДЕСЕТА

I	517
Покушај Турака да склоне Милоша на попуштање. Преговори у Смедереву (18. маја 1830). Милош успева да придобије турског комесара, Одлазак комесаров у Цариград (8. јуна 1830). Разговори између Милоша и београдског везира у Топчидеру (5. августа 1830). Милошев одговор руском посланику у Цариграду. Упутства депутатима у Цариграду за одбрану српских захтева и придобијање људи од утицаја.	

II	522
Покушаји турске владе да окрњи одузете нахије. Конференција између руског посланика и турских министара (11, 12. и 23. августа 1830). Незадовољство руског посланика због одашиљања српске депутације у Петроград. Рад Ђешаф-ефендије у корист Милоша. Текст турског хатишериџа. Примедбе српских депутата. Исправке и допуне хатишериџа. Нови Милошеви захтеви. Задобивање турских министара новцем. Потпис хатишериџа и берата.	

III	528
Долазак турског комесара, Лебип-ефендије у Београд (12. новембра 1830). Преговори о начину на који ће бити обнародовани хатишериџа и берат. Долазак Милошев у Београд (5. јануара 1830). Свечана предаја и читање хатишериџа и берата (12. и 13. децембра 1830). Народно одушевљење.	

ГЛАВА ТРИДЕСЕТ ПРВА

I 532

Тешкоће у решењу питања о границама. Преглед граница од Видина до Крушевца. Повратак турског и руског комесара у Београд. Продаја турских имања и питање о исељењу Турака из Србије. Пољска револуција и покушај турске владе да изигра одредбу хатишерифа о исељењу Турака (фебруар 1837). Буна Мустафа-паше скадарског против султана, његове везе с кнезом Милошем и његов пораз (мај 1831). Буна босанских капетана против султана и пораз великог везира (јули 1831).

II 541

Нови руски посланик у Цариграду, Бутењев и његово држање према Србима. Изјаве турског комесара за границе. Преговори у Крагујевцу (7. маја 1831. г.). Конференција руског посланика с турским министрима, од 10. јула 1831. г. и његово тражење да се Србији врате свих шест одузетих нахија.

III 549

Кнез-Милошеве жалбе грофу Неселроде (22. августа 1832). Намера да пошаље депутацију у Петроград. Угушење босанског покрета и бекство Градашчевића у Аустрију (јуни 1832). Повластице Србима у Јадру, Рађевини и Старом Влаху. Афера браће Вренчевића. Кнез Милош подстиче побуну у крајевима крушевачком, параћинском, ражањском и алексиначком. Скупштина судија и капетана у Крагујевцу (5. фебруара 1833). Мишљења скупштине и кнеза о држању Србије према одузетим нахијама. Одлуке да се пошаље нова депутација у Цариград.

ГЛАВА ТРИДЕСЕТ ДРУГА

I 552

Садржина кнежевог извештаја о буни и упутства депутацији у Цариграду. Пораз турске војске код Коње. Разговор Л. Теодоровића с руским послаником и с Муравјевом (24. децембра 1832. г.). Нова политика Русије према Турској. Представка руског посланика и српских депутата турској влади за извиђај о отмици Вренчевића и народној побуни.

II 555

Долазак турског комесара у Србију. Суђење Вренчевићима и ослобођење девојака (12. фебруара 1832. г.). Скупштина српских судија и капетана у Крагујевцу. Њено мишљење о држању Србије у питању о присаједињењу одузетих нахија. Решење да се пошаље нова депутација у Цариград. Упутства новим депутатима. Одговори кнеза Милоша грофу Неселроде и Родофиникину.

III 559

Долазак нових српских депутата у Цариград. Изјава Реис-ефендије. Протести кнеза Милоша против одлагања преговора и претња да ће послати депутацију у Петроград. Изјава рускога посланика депутатима о одлагању преговора. Нова изјава Реис-ефендије да се границе Србији не могу одредити. Претња кнеза Милоша да ће дићи буну. Кораци грофа Орлова и Бутењева у корист решења питања о границама и њихови савети депутатима да мало попусте. Савети депутата кнезу да диже буну.

IV 563

Буна у одузетим нахијама. Војна помоћ кнеза Милоша побуњеницима. Кнежева прокламација тамошњем народу. Кнежеве мере за одбрану нових граница. Његов извештај о буни српским депутатима у Цариграду. Признање нових граница Србије од стране турске владе. Народно весеље у Србији. Прокламација кнеза Милоша о коначном присаједињењу одузетих нахија.

ГЛАВА ТРИДЕСЕТ ТРЕЋА

I 566

Захтев руске владе да се Турцима за исељење остави рок од шест година а да београдски Турци остану где су. Расположење руског посланика и грофа Орлова да учине тај уступак турској влади. Опозиција српских депутата. Писма грофа Орлова и Бутењева кнезу Милошу, од 11. јуна 1833. Мишљење Д. Давидовића. Одговори кнеза Милоша, од 24. јуна 1833. Српски услови.

II 574

Одлуке цара Николе у корист београдских Турака. Услови под којима Турци могу остати у вароши Београду и одредбе о исељењу Тура-

ка из осталих места (17. септембра 1833). Покушај турске владе да смањи учињене уступке Србима (октобар и новембар 1833). Израда хатишериџа и потврда султанова.

III 576

Долазак барона Будберга у Србију. Савети грофа Неселроде кнезу Милошу. Постављење комесара за обележење граница. Скупштина у Крагујевцу (13. фебруара 1834). Погранични изгреди. Насилно исељење Турака из Подриња (јуна 1834). Поклони султану и турским министрима. Осигурање граница.

ПРИЛОЗИ

I Букурешки уговор (закључен између Русије и Турске, 16/28. маја 1812.)	583
II Акерманска конвенција (закључена између Русије и Турске 25. септембра/7. октобра 1826.)	584
Оделити акат о Србији (приложен Акерманској конвенцији)	584
III Једренски уговор (закључен између Русије и Турске 2/14. септембра 1829.)	585
IV Хатишериџ (од 30. септембра 1829.)	586
V Хатишериџ (од 20. августа 1830.)	588
VI Берат (о свечаном постављењу Милоша Обреновића за наследног кнеза Србије, од 29. августа 1830.)	592
VII Хатишериџ (од новембра 1833.)	594
<i>Речник сѣраних речи</i>	599
<i>Прилої</i> (Предговор првом српском издању <i>Емила Омана</i>) ..	603
<i>Белешка о њисцу и издању</i>	607